

Lekcija 1

Rizikovati gubitak prijatelja - ili prekršiti pravilo?

Posvuda smo suočeni s dilemama

<p>Ova tabela sažima informacije koje su nastavniku potrebne u svrhu planiranja i izvođenja časa.</p> <p>Razvijanje sposobnosti odnosi se direktno na obrazovanje za demokratiju i ljudska prava.</p> <p>Cilj učenja pokazuje šta učenici znaju i razumiju.</p> <p>Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz metodu, važni su sastavni dijelovi procesa učenja.</p> <p>Kontrolni popis materijala predstavlja pomoć u pripremi časa.</p> <p>Raspored nastavniku omogućuje okvirno planiranje vremena.</p>	
Razvijanje sposobnosti	Sposobnosti političkog odlučivanja i djelovanja: odabir i obrazlaganje razloga.
Cilj učenja	Odgovorni smo za odabire u svakodnevnom životu. Razumijevanje dilema i odgovornosti.
Zadaci za učenike	Učenici razmišljaju o odabiru u situacijama suočavanja sa svakodnevnim dilemama i razmjenjuju razloge svog odabira.
Materijali i sredstva	Nastavni materijali 2.1 i 2.2. Radni materijali za učenike 2.1 i 2.2.
Metoda	Plenarna rasprava, predavanje, grupni rad.
Raspored	<ol style="list-style-type: none"> 1. Učenici se bave svakodnevnim dilemama. 10 min. 2. Učenici se upoznaju s instrumentom za analizu dileme. 20 min. 3. Učenici razmjenjuju svoje odluke u školskom testu o rješavanju dileme. 10 min.

Informacije

U ovoj lekciji učenici se upoznaju s važnošću i nužnošću preuzimanja odgovornosti. U nekoj vrsti eksperimentalne primjene, oni koriste određeni instrument kako bi se mogli osvrnuti na svoje odluke o preuzimanju odgovornosti i upoznaju se s osnovnim pojmom dileme.

Svi učenici se odmah aktivno uključuju uz pomoć induktivnog pristupa. Za nekoliko minuta svi učenici u razredu razmišljaju o tome kako riješiti neku dilemu koja im je poznata iz iskustva u razredu.

Prva lekcija bavi se osnovnom temom – suočavanjem s dilemom, odabirom, razmišljanjem o prioritetima prilikom odabira. Umjesto dodavanja dodatnih tema, sljedeće lekcije obrađuju problem rješavanja dileme. Poput ostalih jedinki ovog priručnika, i ova jedinka slijedi didaktičko princip iscrpne obrade izabrane teme – „Obradi manje, ali bolje“. Razlog zbog kojeg smo izabrali tako malo, a izostavili tako mnogo jeste ogromno iskustvo. Intenzitet napora koje ulažemo u učenje polučuje najbolje rezultate, a ne široka obuhvaćenost nekog područja.

Opis lekcije

1. faza: Učenici razmišljaju o svojim odabirima u svakodnevnim situacijama

Nastavni materijal 2.1

Nastavnik najavljuje početak nove jedinice i kao uvod iznosi sljedeći primjer.

Zamisli sljedeću situaciju. U razredu se piše test iz historije. Ti si jedan od najboljih učenika iz historije, no čak i ti smatraš da je test prilično težak.

Prijatelj iza tebe šapuće i moli te da mu pokažeš svoj test. Ti znaš da je prepisivanje na testovima zabranjeno i da bi i ti i tvoj prijatelj mogli biti ozbiljno kažnjeni kada biste to učinili.

Šta bi učinio? Da li bi rizikovao gubitak prijatelja ili bi prekršio pravilo?

Nastavnik zapisuje dilemu – temu ove lekcije – na tablu ili na stalak s papirom.

Upozorova učenike da njihov odgovor mora biti da ili ne – nema alternative niti srednjeg rješenja, niti učenici mogu o tome razgovarati – potom traži da se izjasne dizanjem ruku. Učenici se izjašnjavaju, a nastavnik bilježi rezultate na tablu ili stalak s papirom.

Slijedi rasprava. Učenici iznose svoje razloge, a nakon nekoliko minuta nastavnik sabira i zapisuje glasove na tablu. Možemo očekivati argumente kao što su ovi:

Da li bi rizikovao gubitak prijatelja ili bi radije prekršio pravilo?

Da (glasova x)

Dobri prijatelji uvijek pomažu jedni drugima.
I meni će jednog dana trebati pomoć prijatelja.
Trebamo si uzajamno pomagati. Svijet bi bio hladan i neprijateljski kada ne bismo brinuli jedni o drugima.

Ne (glasova y)

Varanje nije pošteno prema onima koji poštuju pravila.
Varanjem rizikujem da i ja budem kažnjen. Prijatelji to ne bi smjeli očekivati jedni od drugih.
O prijatelju ovisi veličina rizika. S dobrim prijateljem mogu razgovarati i on će poštovati moju odluku.

2. faza: Učenici se upoznaju s instrumentom za analizu dileme

Radni materijali za učenike 2.1 i 2.2

Nastavnik učenicima dijeli radne materijale za učenike 2.1 i 2.2 i ukratko uvodi pojam dileme (nastavni materijal 2.1). Argumenti koje su učenici iznijeli pokazuju sukob lojalnosti: ili ostajem odan prijateljima kada me mole za pomoć, ili slijedim pravila jer ona svakom garantuju jednake šanse na testu. Razlozi koje učenici navode – ili se očekuje da će navesti – tiču se vrijednosti: našeg shvatanja prijateljstva, odanosti, spremnosti da drugima pomognemo, poštenja, poštivanja pravila i propisa.

Upravo sam suočen sa situacijom u kojoj ću prekršiti jednu od tih spona odanosti i pratećih vrijednosti – rizikovati da izgubim prijatelja, što će uticati na moj ugled, ili rizikovati da budem kažnjen i imati grižnju savjesti jer sam prekršio pravilo koje zapravo podržavam. Takvu situaciju u kojoj možete izabrati samo pogrešno, umjesto da činite sve što je ispravno, nazivamo dilemom. Sljedeći primjer tipičan je za mnoge dileme:

Kompromis nije moguć. Moraš definisati svoje prioritete.

Vrijeme nalaže da odmah reaguješ što ti otežava pažljivo donošenje odluke.

Kasnije ne možeš promijeniti svoju odluku pa su njene posljedice neopozive.

Preuzimaš odgovornost – i ti i svi ostali morate snositi posljedice.

U svakodnevnom životu, kao i kod donošenja političkih odluka, neprestano se suočavamo s dilemama. Njihovo rješavanje je teško jer su problemi često složeni, a odluku moramo donijeti u kratkom vremenu.

Međutim, rješavanje dilema i razmišljanje o našoj odgovornosti je u izvjesnom smislu vještina koju možemo naučiti. Učenje se odvija korak po korak. Nekoliko lekcija bavi se rješavanjem dilema koje u stvarnom životu treba odmah riješiti.

Radni materijal za učenike 2.2 nudi instrument koji pomaže u rješavanju dileme. Učenici dobivaju zadatak da taj instrument primijene na problem školskog testa. U vremenu od otprilike 5 do 10 minuta, moraju izabrati jedno ili najviše tri pitanja koja smatraju relevantnim i korisnim te ih pažljivo razmotriti. Donose odluku i u plenarnoj raspravi koja slijedi razgovaraju o razlozima zbog kojih su tako odlučili. Rade u grupama od po tri ili četiri učenika.

3. faza: Učenici razmjenjuju svoje odluke u dilemi oko školskog testa

U zaključnoj plenarnoj raspravi glasnogovornici grupa predstavljaju odluke svojih grupa i prioritete koji su ih doveli do tih odluka. Nastavnik predsjedava raspravom i posebnu pažnju posvećuje pitanjima i kriterijima kojima su se učenici vodili.

Na kraju lekcije, nastavnik komentariše taj problem i učenicima ukazuje na različite prioritete koje su iznijeli. Razmišljajući o prioritetima kojima se rukovode kod donošenja odluka, učenici preuzimaju odgovornost.